

ĐẠI SỨ QUÁN HỢP CHUNG QUỐC HOA KỲ

Phòng Thông tin - Văn hóa

Tầng 3, Rose Garden Tower, 6 Ngọc Khánh

Hà Nội, Việt Nam

(84-4) 831-4580 -- Fax: (84-4) 831-4601

TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ CỦA BỘ NGOẠI GIAO MỸ
CHƯƠNG TRÌNH NGHỊ SỰ CHO CHÍNH SÁCH ĐỐI NGOẠI CỦA MỸ, THÁNG 3/2000
VIỆC HOẠCH ĐỊNH CHÍNH SÁCH ĐỐI NGOẠI MỸ

LIÊN HỢP QUỐC:
MỘT ĐIỂN ĐÀN CHO VIỆC LÃNH ĐẠO QUỐC TẾ
David Welch

Trợ lý Ngoại trưởng phụ trách các tổ chức quốc tế David Welch nhận xét: Liên Hợp Quốc là “một thể chế không thể thiếu được” trong đó Mỹ “tiếp tục đóng vai trò quan trọng và tích cực.” Ông cho rằng “trên cương vị là người sáng lập, người chủ và là người ủng hộ chính của Liên Hợp Quốc, chúng ta sẽ tiếp tục tham gia củng cố tổ chức này và tạo nên sự ủng hộ quốc tế cần thiết cho những cải cách cần thiết.”

Hoa Kỳ đóng vai trò đi đầu trong cố gắng thành lập Liên Hợp Quốc và đóng vai trò quan trọng trong tổ chức này kể từ khi nó được thành lập. Hiến chương Liên Hợp Quốc được soạn thảo tại San Francisco năm 1945 và Liên Hợp Quốc đã có trụ sở trên mảnh đất tại New York do gia đình Rockefeller ủng hộ hơn 50 năm. Tổng thống Mỹ Franklin Delano Roosevelt được ghi nhận bởi việc đã tạo ra tên “Liên Hợp Quốc.”

Như Ngoại trưởng Albright gần đây đã nhận xét “giác mơ đã làm cho Liên Hợp Quốc gần lại với nhau hiện vẫn còn tồn tại như nó đã từng tồn tại trước đây.” Mục đích chủ yếu mà theo đó Liên Hợp Quốc đã ra đời - đó là duy trì hòa bình và an ninh quốc tế; tăng cường hợp tác để giải quyết các vấn đề quốc tế về kinh tế, xã hội, văn hóa và nhân đạo; củng cố sự tôn trọng nhân quyền và những quyền tự do cơ bản; phát triển quan hệ hữu nghị giữa các quốc gia; là trung tâm hòa hợp các hành động của các quốc gia trong việc đạt được mục tiêu chung – hiện nay có tầm quan trọng như những ngày Chiến tranh Thế giới II kết thúc.

Sự phụ thuộc toàn cầu ngày nay đã trở thành một thực tế vững chắc trong cuộc sống. Hàng rào ngăn cản giữa các quốc gia và con người đang bị loại bỏ; thương mại, kỹ thuật, con người và các ý tưởng vượt qua mọi cản trở trên các khu vực trên thế giới. Nhưng do các mối quan hệ đó tăng lên tất cả chúng ta cũng dễ bị tổn thương hơn trước trong việc giải quyết các vấn đề của mỗi bên. Mỗi ngày lại xuất hiện những mối đe dọa tiềm tàng đối với hòa bình và an ninh, bao gồm các xung đột vũ trang, chủ nghĩa khủng bố, buôn bán ma túy, bất ổn về kinh tế, bệnh tật, vũ khí giết người hàng loạt, nạn đói, thảm họa nhân đạo, vi phạm nhân quyền và sự phá hoại môi trường tự nhiên. Không một quốc gia nào, cho dù mạnh hay không, có thể tự giải quyết các vấn đề này – hay có thể bỏ qua chúng. Liên Hợp Quốc có thể được coi là công cụ có hiệu quả để tăng thêm sự nhất trí và thúc đẩy hợp tác, cho dù có những lúc chưa được trọn vẹn. Nếu như không có Liên Hợp Quốc chúng ta sẽ gặp khó khăn rất lớn trong việc giải quyết hòa bình các xung đột và tạo nên sự ủng hộ quốc tế đối với một loạt các mục tiêu chính sách đối ngoại quan trọng của Mỹ. Liên Hợp Quốc cung cấp cơ cấu có tính chất thể chế cho các nước trao đổi quan điểm, hợp tác trong các công việc, và tạo nên những tiêu chuẩn thể hiện các giá trị chung.

Sau đây là một số ví dụ lý giải tại sao hoạt động của Liên Hợp Quốc và các tổ chức quốc tế khác lại có vai trò quan trọng đối với chính sách đối ngoại của Mỹ:

- Hòa bình và ổn định: nước Mỹ – nước từng cung cấp hầu hết ngân sách cho việc gìn giữ hòa bình và hầu hết lực lượng cảnh sát dân sự, từng hỗ trợ NATO trong việc cập nhật hoạt động của Liên Hợp Quốc và là thành viên của Hội đồng Bảo an - đang đóng một vai trò quan trọng trong các cố gắng của Liên Hợp Quốc trong việc gìn giữ hòa bình, củng cố dân chủ và củng cố quyền con người trên toàn thế giới.
- An ninh quốc tế: nước Mỹ làm việc cùng các nước khác thông qua Liên Hợp Quốc để giải quyết các mối đe dọa như chủ nghĩa khủng bố, phổ biến vũ khí hạt nhân, buôn bán ma túy và tội phạm.
- Các mối quan tâm về sức khỏe và môi trường: công việc của Tổ chức Y tế Thế giới, Chương trình Phối hợp của Liên Hợp Quốc về HIV/AIDS, Chương trình Môi trường của Liên Hợp Quốc và các tổ chức khác góp phần bảo vệ con người trước bệnh tật, nạn ô nhiễm, thay đổi khí hậu toàn cầu và các mối đe dọa khác.
- Trợ giúp nhân đạo: Cao ủy Liên Hợp Quốc phụ trách vấn đề tỵ nạn, Tổ chức Lương thực và Thực phẩm, Chương trình Thực phẩm thế giới, và Quỹ Nhi đồng Liên Hợp Quốc (UNICEF) là các cơ quan trực thuộc Liên Hợp Quốc nằm trong hệ thống quốc tế nhằm trợ giúp cho những người bị đe dọa bởi xung đột, thiên tai, nạn đói và các mối đe dọa khác trên thế giới. Cho đến nay, trong số các nước thành viên, Mỹ là nước đóng góp lớn nhất vào các hoạt động nhân đạo.
- An toàn giao thông: các tiêu chuẩn an toàn và an ninh cho giao thông hàng không và hàng hải được các tổ chức Hàng không dân dụng quốc tế và Hàng hải quốc tế thực thi.

Đại hội đồng Liên Hợp Quốc (hiện nay với số thành viên là 189) và Hội đồng Bảo an là các cơ quan quốc tế quan trọng nhất trên thế giới. Không có một diễn đàn nào các quốc gia tập trung với số lượng lớn và đa dạng như vậy để trình bày quan điểm của mình và để phối hợp các cố gắng của mình.

Mỹ có đại diện ngoại giao cấp cao nhất của mình tại Liên Hợp Quốc, trên cương vị chính phủ lần trách nhiệm thực sự đối với chính sách đối ngoại Mỹ. Nhiều đại diện thường trực của các nước thành viên là bộ trưởng ngoại giao hoặc các quan chức cao cấp tại nước họ. Vì vậy, tại Liên Hợp Quốc chúng ta có thể trao đổi các công việc quốc tế quan trọng ở cấp có thẩm quyền có quyền quyết định.

Mỹ từ lâu đã đánh giá cao sự tham gia của mình vào Liên Hợp Quốc. Thật khó có thể tìm thấy được một nhóm người Mỹ tinh thông nào hơn những người đã từng là đại diện thường trực của Mỹ tại Liên Hợp Quốc. Trong số đó có Edward Stettinius, Henry Cabot Lodge, Aldai Stevenson, Arthur Goldberg, George Bush, Daniel Patrick Moynihan, Andrew Young, Jeane Kirkpatrick, Madeleine Albright, Bill Richardson và Đại diện thường trực hiện nay Richard C. Holbrooke.

Tại Washington D.C, cơ quan của tôi, Cục Tổ chức Quốc tế trong Bộ Ngoại giao, là đầu mối của việc phát triển và thực hiện chính sách của Mỹ tại Liên Hợp Quốc, các cơ quan chuyên trách của Liên Hợp Quốc và các tổ chức quốc tế khác. Cơ quan đại diện của Mỹ tại Liên Hợp Quốc đóng ở địa điểm đối diện với Trụ sở Liên Hợp Quốc tại thành phố New York, thông báo cho Bộ Ngoại giao những sự kiện xảy ra tại Liên Hợp Quốc và các đề nghị về việc Mỹ cần phải thực hiện. Các thông tin về các chủ đề đang được bàn luận tại Liên Hợp Quốc thường được gửi đến các đại sứ quán của Mỹ trên toàn thế giới.

Theo Hiến pháp Mỹ, trách nhiệm trong việc thực hiện chính sách đối ngoại được chia sẻ giữa các bộ phận khác nhau của chính phủ liên bang. Khái niệm “tam quyền phân lập” này là nguyên tắc cơ bản đối với hệ thống dân chủ của chúng ta. Bộ Ngoại giao là một bộ phận trong ngành Hành pháp và chúng ta thường xuyên cùng làm việc với

ngành Lập pháp – Quốc hội Mỹ – về những cách thức tốt nhất để thực hiện chính sách đối ngoại của Mỹ tại các tổ chức quốc tế.

Những lợi ích của sự tham gia tích cực và vai trò lãnh đạo của Mỹ tại Liên Hợp Quốc đã được thể hiện rõ ràng trong cuộc khủng hoảng Vùng Vịnh. Năm 1991, Hội đồng Bảo an đã thể hiện tính quyết định khi phát triển liên minh rộng lớn gồm các quốc gia khác nhau cùng hành động chống lại cuộc xâm lược vô cớ của Saddam Hussein chống lại Kuwait.

Gần đây nhất, tháng 1 năm 2000, đến lượt Mỹ giữ chức chủ tịch Hội đồng Bảo an, Đại sứ Holbrooke đã tuyên bố đó là “tháng của Châu Phi.” Ông đã đưa ra những sáng kiến có ảnh hưởng sâu rộng kêu gọi cộng đồng quốc tế đề cập đến vấn đề cố hữu của lục địa này bao gồm tình trạng phổ biến HIV/AIDS, xung đột sắc tộc và chính trị, tỵ nạn, nạn đói, nghèo khổ, vi phạm nhân quyền, thiếu cơ hội giáo dục, và yếu kém về kinh tế. Trong suốt tháng, lãnh đạo chính trị cao cấp Hoa Kỳ gồm Phó Tổng thống, Ngoại trưởng, và Chủ tịch và các thành viên trong ủy ban Đối ngoại Thượng viện đã tham gia vào các cuộc thảo luận của Hội đồng Bảo an. Mối quan tâm của cấp lãnh đạo chính phủ đã được thể hiện trong lĩnh vực tư nhân và giới thông tin.

Người Mỹ cũng đảm nhận khá nhiều vị trí lãnh đạo trong Liên Hợp Quốc và các tổ chức chuyên trách trực thuộc. Các vị trí đó gồm Phó Tổng thư ký phụ trách vấn đề quản lý và Giám đốc hành chính của hai cơ quan nhân đạo quan trọng: Chương trình Lương thực thế giới và UNICEF. Chúng ta tin rằng lợi ích lớn nhất của chúng ta sẽ là việc người Mỹ đủ trình độ đảm nhận các vị trí trong hệ thống Liên Hợp Quốc và đại diện tại những ủy ban có thẩm quyền giải quyết các vấn đề quốc tế quan trọng.

Rõ ràng, chính phủ Mỹ coi Liên Hợp Quốc là một thiết chế không thể thiếu được. Và người Mỹ dù có quan điểm chính trị đa dạng, nói chung ủng hộ vai trò lãnh đạo của chúng ta tại Liên Hợp Quốc. Họ nhận thức được rằng Liên Hợp Quốc là trung tâm giải quyết những cuộc khủng hoảng quốc tế lớn và xây dựng một thế giới ổn định. Một số người Mỹ đôi khi bày tỏ nỗi băn khoăn rằng Liên Hợp Quốc sẽ trở thành “một chính phủ của thế giới” và đe dọa đến chủ quyền của Mỹ. Sự nhìn nhận này là lệch hướng. Liên Hợp Quốc là hội đồng có tính hợp tác của các quốc gia có chủ quyền; nó không thể áp đặt vấn đề chủ quyền đối với bất kỳ quốc gia thành viên nào.

Vai trò lãnh đạo của một thể chế được chứng minh một phần qua sự đóng góp về tài chính. Cho đến nay Mỹ vẫn là nước đóng góp lớn nhất cho hệ thống của Liên Hợp Quốc, với mức đóng góp hàng năm trong thời gian gần đây là hơn 2 triệu đô la. Khoản tiền này bao gồm đóng góp được ấn định vào ngân sách Liên Hợp Quốc và hoạt động gìn giữ hòa bình và cho nhiều cơ quan chuyên trách và trực thuộc Liên Hợp Quốc, như Tổ chức Lương thực và Nông nghiệp, Tổ chức Y tế Thế giới, Liên đoàn Lao động Quốc tế, và Tổ chức Năng lượng Nguyên tử Quốc tế. Mỹ cũng đóng góp tình nguyện hơn 1 tỷ đô la mỗi năm vào các chương trình của Liên Hợp Quốc như cứu trợ khẩn cấp, dân chủ và nhân quyền, và bảo vệ môi trường.

Một trách nhiệm khác đặt ra cho vai trò lãnh đạo là việc đảm bảo cho thể chế hoạt động một cách có hiệu quả, cởi mở và đáng tin cậy. Dưới chính quyền Clinton, nước Mỹ đã đi đầu trong cố gắng củng cố việc quản lý và ổn định vấn đề tài chính của Liên Hợp Quốc và các cơ quan trong hệ thống này. Mỹ ủng hộ các sáng kiến của Đại Hội đồng hướng đến cách đề cập công khai, có trách nhiệm và có sự tham vấn trong quản lý. Kết quả gần đây đạt được trong cải cách hệ thống Liên Hợp Quốc gồm:

- Một quá trình lập kế hoạch chi tiêu có nguyên tắc thay cho việc tăng ngân sách của Liên Hợp Quốc.
- Thành lập một cơ quan kiểm soát độc lập nhằm phát hiện và khắc phục thiếu sót trong việc điều hành các chương trình của Liên Hợp Quốc.
- Cải tiến cách lập kế hoạch và quản lý các hoạt động gìn giữ hòa bình.

- Giảm đáng kể các vị trí nhân sự không cần thiết và cả trong một số các hội nghị lẫn các cuộc họp. Một Liên Hợp Quốc có hệ thống nhân viên tốt và được quản lý tốt sẽ có khả năng đối phó có hiệu quả với các thách thức. Những cải tiến về quản lý và các lĩnh vực khác đang được tiến hành, đáng được các nước thành viên ủng hộ.

Cuối năm 1999, Quốc hội Mỹ đã thông qua và Tổng thống đã ký thành luật, văn bản pháp lý cho phép Mỹ có thể trả các khoản đóng góp quá hạn cho Liên Hợp Quốc và tổ chức quốc tế khác. Khoản đóng góp này là 926 triệu đô la, không kể đóng góp hàng năm và đóng góp tình nguyện của Mỹ. Để khoản 926 triệu đô là được hoàn tất, Quốc hội đòi hỏi phải thực hiện một số điều kiện cải cách. Điều này đã tạo nên một số thắc mắc và sự quan tâm, nhưng thực tế thì Quốc hội Mỹ, được bầu ra để đại diện cho người Mỹ, kiểm soát ngân sách liên bang. Quốc hội có thể và thường kèm theo điều kiện cho việc chi tiêu các khoản tiền thuế của người Mỹ cho các chương trình trong nước và cho các hoạt động quốc tế khác nhau bao gồm cả hoạt động của Liên Hợp Quốc.

Chúng tôi tin rằng, một trong các bước quan trọng cần được tiến hành là cần xem xét lại mức đánh giá của Liên Hợp Quốc; đó là mức đóng góp của các nước thành viên cho ngân sách của Liên Hợp Quốc. Đóng góp cần được dựa trên tổng sản phẩm quốc dân (GNP) so với GNP của thế giới. Mức đánh giá trần của Liên Hợp Quốc chưa hề thay đổi kể từ năm 1972 và đã quá hạn quá lâu. Kể từ sau lần điều chỉnh trước đây, 55 nước mới đã gia nhập Liên Hợp Quốc. Khả năng đóng góp của các nước thành viên đã có thay đổi; nhiều nước với nền kinh tế phát triển nhanh có khả năng đóng góp nhiều hơn. Chúng ta cần có định mức mới thể hiện thực trạng kinh tế và chính trị hiện tại, một định mức được phân nào chia sẻ rộng hơn trong cộng đồng quốc tế.

Hoa Kỳ sẽ tiếp tục đóng vai trò quan trọng và tích cực tại Liên Hợp Quốc. Với tư cách là người sáng lập, người chủ và người ủng hộ chính của Liên Hợp Quốc, chúng ta sẽ tiếp tục tham gia củng cố tổ chức này và tạo nên sự ủng hộ quốc tế cho những cải cách cần thiết. Sự tham gia tích cực trong Liên Hợp Quốc thể hiện sự cam kết mạnh mẽ của chúng ta đôi mươi với một thiết chế mà theo cách nói của Ngoại trưởng Albright "sẽ đem các quốc gia lại gần nhau hơn dựa trên nguyên tắc cơ bản về dân chủ, tự do và luật pháp, những nguyên tắc sẽ cải thiện cuộc sống người dân ở khắp mọi nơi."

Toàn văn bằng tiếng Anh của bài viết có trên Internet tại:

<http://usinfo.state.gov/journals/itps/0300/ijpe/pj51welc.htm>